

Nenadalová, Jana

Spiritualita Colina H. van Eeckhouta a Church of Ra : dualita a bolest

Sacra. 2019, vol. 17, iss. 2, pp. 6-22

ISSN 1214-5351 (print); ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142522>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Spiritualita Colina H. van Eeckhouta a Church of Ra: Dualita a bolest

Spirituality of Colin H. van Eeckhout and the Church of Ra: Duality and Pain

Jana Nenadalová, FF MU, Ústav religionistiky
e-mail: jnenadalova@gmail.com

Abstract

Colin H. van Eeckhout is a Belgian singer, songwriter and one of the founding members of Belgian music collective Church of Ra. I focus closely on his post-metal band Amenra, through whose music, symbolic and ritual performances – like suspension and other types of flesh hook insertions – Colin wants to convey his own spirituality and experience of existential pain. Duality of life and existence of immanent life's pain is by him and the other members of CoR taken as a serious and grave spiritual theme, although it can be used as potential for process of healing through catharsis (both for the band members and for their audience). Moreover, I focus on Colin's own personal spirituality with links to its broader connotations in context of CoR's music, art, and performances – especially the extreme rituals. I will also briefly introduce and analyze so called “modern primitive movement”, through its philosophy became bodily pain sacred and extreme rituals are taken (beside else) as means to transcendental state.

Key Words

Colin Hector van Eeckhout, Amenra, Church of Ra, extreme metal, extreme rituals, pain, modern primitivism, straight-edge hardcore, alternative spirituality

Klíčová slova

Colin Hector van Eeckhout, Amenra, Church of Ra, extrémní metal, extrémní rituály, bolest, moderní primitivismus, straight-edge hardcore, alternativní spiritualita

Úvod

Mnoho badatelů a teoretiků během minulého století kvůli postupující sekularizaci euroamerických společností předpokládalo, že se z nich náboženství jako takové bude vytrácet. Současná popularita tzv. alternativních náboženství a spiritualit ale ukazuje, že se v sekularizovaných částech společnosti odehrává zcela jiný proces (Moberg, 2009; Partridge, 2004, 2005; Hanegraaff, 1996 ad.). Narativy, praxe a rituály spojované s duchovnem a spiritualitou, dosahováním transcendentálních světů či různorodé koncepty božství, „nadpřirozených“ bytostí a zvláštních energií se i díky populární kultuře dnes

společností šíří v mnoha podobách (Moberg, 2009; Partridge, 2004; 2005). Kolektiv Church of Ra, jehož nejvýraznějším reprezentantem je post-metalová kapela Amenra a osobnost Colina H. van Eeckhouta, je výjimečnou ukázkou difuzního charakteru a mýtotočného potenciálu milieu současné alternativní spirituality. Prostředkem komunikace a vyjádření spirituality Amenra přitom není jen metalová hudba, ale komplexní performance, kterou někdy doprovází i extrémní rituály odehrávající se přímo na pódiu. Ve studii se proto pokusím na základě kvalitativní analýzy výpovědí Colina H. van Eeckhouta proniknout hlouběji k jádru jeho osobního pojetí spirituality, které spoluutváří filozofii kolektivu Church of Ra, a představit tento kolektiv a jeho hudební tvorbu jako jednu z forem, které na sebe současná alternativní spiritualita na pomezí scény extrémního metalu a extrémních tělesných modifikací může vzít.

Church of Ra

Colin Hector van Eeckhout (dále jen CHVE¹; narozen r. 1979) je zpěvák a multiinstrumentalista původem z Belgie. Spolu s kytaristou Mathieuem Vandekerckhovem založil v roce 1999 kapelu Amenra (Driesche, n.d.), jejíž hudba, charakteristická střídáním tichých, meditativních slok s hlasitými a naléhavými kytarovými pasážemi, které doprovází zpěvákův „křik“ (*scream*²), bývá obvykle charakterizovaná jako „avantgardní post-metal“ (Dedman, 2017). Amenra zatím vydala šest studiových alb a všechny se shodně jmenují *Mass* (tedy „mše“), liší se od sebe pouze pořadovým číslem I–VI. V roce 2005 se během realizace alba *Mass III* členové Amenra rozhodli, že vytvoří kolektiv sprátelených kapel a umělců, který by jim umožnil dále rozvíjet společnou vizi. Tak vznikl kolektiv Church of Ra (dále CoR).³ CHVE je přitom aktivní v několika projektech CoR naráz, vedle Amenra např. v sólovém akustickém projektu nazvaném jednoduchým akronymem CHVE, kde mj. hraje na strunný středověký nástroj niněra (Marty, 2017).



Obr. 1: Colin Hector van Eeckhout.

¹ Akronym CHVE používá Colin H. van Eeckhout běžně i sám pro sebe – mimo jiné se tak jmenuje jeden jeho sólový akustický projekt (níže). Viz např. CHVE – Colin H Van Eeckhout (n.d.).

² Na posledním albu (*Mass VI*) v některých pasážích používá i čistý vokál.

³ CoR sdružuje v současnosti kapely jako Oathbreaker, Black Heart Rebellion, performerku současného tance Natalii Pieczuro, básnířku Sofii Verdoodt, fotografa Stefaana Temmermana, umělkyni Tine Guns či francouzského hudebníka a performeru Treha Sektoru. Viz Hill (2017).

Výchozí teoretické rámce

Hlavním teoretickým konceptem, k němuž se budu v této studii odkazovat, je koncept *okultury* Christophera Partridge (2005). Současná alternativní či detradicionalizovaná spiritualita podle něj čerpá z neustále rostoucího a měnícího se (o)kulturního milieu, vzrostlého ze staršího západního ezoterismu. Je tak velmi obsáhlou zásobárnou tradic, sociálních sítí, praktik a myšlenek, ze kterých mohou, ale nemusí vyrůstat skupiny, organizace, módní trendy, hnutí a podobně a které v sobě uchovává a volně inkorporuje také prvky ze všech možných světových tradic (náboženských, etnických, medicínských, výtvarných atd.;⁴ Partridge, 2005). Náplň okulturního milieu je tedy velmi různorodá a proměnlivá, i přesto však lze charakterizovat některé jeho jednotící trendy, sdílené praxe či narativy. Partridge jako základní okulturní narativ rozeznává především víru v Já a jeho důležitost (často v sakralizovaných podobách) a s ním se pojící důraz na osobní zkušenost, která jediná může být cestou k poznání či pochopení pravdy – ať už na rovině „sekulární“ nebo mnohem spíše spirituální či transcendentní. V konečném důsledku je tak nejvyšší autoritou právě Já každého člověka a jeho individualita; to ale samozřejmě neznamená, že by jedinec nemohl nabídnout relevantní cestu či praxi potřebnou k dosahování individuálních cílů jiných lidí, nebo že by se kolem něj nemohla zformovat skupina klientů či následovníků (Partridge, 2005). Žitá alternativní spiritualita je tak do velké míry právě o hledání a bezprostředním prožívání spirituálních a dalších zkušeností, které slouží jako cesta k „pravému“, individualizovanému poznání (Partridge, 2005).

Do vztahu k metalu (samozřejmě však ne výlučně) se pak často řadí tzv. *temná okultura*, která na rozdíl od holistického a univerzalistického pojetí obecné okultury často zdůrazňuje spíše dualitu či polaritu lidské existence ve vztahu k její „temné“ stránce – protiklad světla a tmy, řádu a chaosu, života a smrti (Moberg, 2009; Partridge, 2004). Narativy temné okultury také kladou větší důraz na oddanost a závazek jednotlivce vůči jeho vlastním hodnotám a individuální (spirituální) cestě; důraz na seberozvoj – typický pro celou okulturu – je často striktnější v požadavku na (sebe)disciplinaci jedince a jeho neustálý růst skrze zkušenosti, pramenící z iniciace do konkrétních tradic, komunit či rituálů. S tím se mnohdy pojí i zdůrazňování exkluzivity takových tradic, podpořené argumenty o jejich starobylosti, ezoterickém (skrytém) charakteru apod. (Moberg, 2009). Díky populární kultuře, která z okulturního milieu zhruba od druhé poloviny 20. století ve velkém čerpá inspiraci, se pak různé představy a narativy původně sdílené v rámci úzce vymezených sociálních skupin začaly využívat a recyklovat i v médiích a ve veřejném prostoru – což nyní dále přispívá k jejich šíření a popularitě, případně, jak píše Moberg (2009; podle Partridge, 2004), k jejich „de-exotifikaci“. Popularizace se přitom týká i některých motivů a narativů čerpajících z křesťanství – například démonologie (včetně satanismu), apokalypticismu a eschatologie (Moberg, 2009; Partridge, 2004; 2005). Pro konkrétnější představu popularizovaných motivů temné okultury namátkou uvedu filmy *Rosemary má děťátko* nebo *Devátá brána*

⁴ Do okulturního milieu pro lepší představu spadá: new age, alternativní medicína, zpopularizovaná psychologie, pohanství, teosofie, extrémní pravicové skupiny s náboženskou či spirituální ideologií, esoterické křesťanství, radikální ekologická hnutí, víra v UFO, anděly, sílu krystalů, feng-shuej, astrologie, channeling, kabala, hnutí kultivace lidského potenciálu atd.

(s motivy satanistického kultu, čarodějnictví, příchodu antikrista), romány Dana Browna (*Da Vinciho kód, Anděl a démoni...*) nebo samozřejmě populární rockovou a metalovou hudbu (Black Sabbath, Iron Maiden...).

Ačkoli metal bývá z hlediska svých žánrových kořenů běžně řazen mezi hudbu *rockovou*, neznamená to, že současně není žánrem populárním – vzhledem ke svému globálnímu dopadu a množství posluchačů nepochybně populární je, a to i ve svých extrémnějších podobách (Granholm, 2013). Odpor k označení pop pramení v rámci rockové a metalové scény především z diskurzivního chápání rocku jako opozice vůči masové populární kultuře, která je tu vnímaná jako povrchní a konzumní; rockoví interpreti tradičně staví svoji image na autenticitě a vážnosti či upřímnosti svého projevu (Granholm, 2013). Oproti rocku s jeho kontrakulturními kořeny v 60. letech se ale metaloví hudebníci nestavěli (a nestaví) do kulturní opozice zdůrazňováním sociálně-politických témat, často spíše ztvárňují a zpřítomňují „temné“ stránky lidské existence – zlo, smrt, zánik a podobně (Moberg, 2009). K jejich komunikaci pak většinou využívají právě výše zmíněných okulturních motivů a narativů (satan, biblická eschatologie, „pohanské“ mýty atd.). Ke ztotožnění metalových interpretů s prezentovanými hodnotami však na osobní rovině často nemusí dojít; autenticitu projevu navíc provází (nebo případně i plně nahrazuje) jeho teatralita (Moberg, 2009).

Extrémní metal je přitom více než svým zvukem či žánrovým stylem definován právě vědomým překračováním dosavadních hranic, vytyčených v rámci společnosti i uvnitř jednotlivých metalových scén; často bývá otevřeně provokativní či radikální (Moberg, 2009). Ačkoli do extrémního metalu se obvykle řadí žánry *thrash*, *death* a *black metal* a transgrese zde většinou směřuje hlouběji do zmíněných „temných“ poloh lidské existence (Moberg, 2009; Granholm, 2013), pokusím se pomocí níže představené analýzy ukázat, že Amenra tento subžánrový diskurz překročila – „temnou“ stránku existence vnímá jako výchozí stav, a její transgresivita a extrémnost se proto obrací ke „světlym“ polohám lidské existence, přičemž probíhá zároveň na několika rovinách.

Ze sociologického hlediska lze promítnout favorizaci kultury určitých hudebních žánrů či proudů alternativní spirituality do příslušnosti jedinců k jednotlivým *scénám*. Podobně jako Granholm (2013) se chci vyhnout pojmu *subkultura*, protože vytváří představu společnosti vnitřně rozdělené do mnoha vzájemně neprostupných sfér. Oproti tomu pojem *scéna* umožňuje pracovat s fluidnější podstatou současné sociální reality a umožňuje zahrnout umělce a tvůrce vedle pravidelných posluchačů i vzdálených sympatizantů, z nichž všichni mohou libovolně překračovat hranice různých scén a účastnit se společenského dění v několika z nich záraz. Vytyčení a pojmenování scén tak v tomto textu slouží především jako nástroj pro přehlednější mapování zkoumané sociální reality a fluidních struktur kultury, kterou produkují, přenášejí, konzumují a sdílí (Granholm, 2013).

Pro tvorbu Amenra je tak vedle scény metalu a extrémního (post-)metalů⁵ podstatný i vliv scény *straight-edge hardcore* a DIY, v níž se CHVE i Mathieu Vandekerckhove původně pohybovali (Hill, 2017). V jejím rámci samozřejmě

⁵ Sami se odkazují ke kapelám jako jsou Tool či Neurosis. Viz Appleford (2017).

také existuje vícero proudů, základem je ale poslech hardcore-punkové hudby spojený se sdílením společných etických a politických hodnot, jako je například politický radikalismus či konzervativismus (často spojený s „levicovými“ tématy, jako je prosazování práv zvířat a sexuálních menšin, nebo naopak velmi konzervativní pohled na morálku apod.; Kuhn, 2010). Jádrem straight edge (zkr. sXe nebo SXE) identity pak je abstinence od jakýchkoli společensky tolerovaných a ilegálních drog – alkoholu, nikotinu, marihuany a dalších (Kuhn, 2010). Sám CHVE se k identitě sXe dodnes otevřeně hlásí (Chuter, 2014), ačkoli ji nijak výrazně nepropaguje. Myšlenka DIY – „udělej si sám“ pak původně vznikla kvůli snaze učinit hardcorovou scénu samostatnou a nezávislou na tradičních komerčních strukturách. Její účastníci proto začali vytvářet vlastní hudební labely, organizovat koncerty a tisknout časopisy; snažili se vytvořit jakousi autonomní sociální síť (Kuhn, 2010). Na principech DIY dodnes funguje i kolektiv CoR.

Třetí zásadní scénou, s níž se tvorba Amenry a CoR prolíná, je scéna extrémních tělesných modifikací, konkrétně proud *moderního primitivismu*. Charakteristický je hlavně svým důrazem na spirituální rovinu lidského prožívání a úzké propojení spirituality s ritualizovanými modifikacemi lidského těla (od jednoduchých piercingů a tetování přes různé formy pustu a deprivace až po složité rituály, jako je věšení se na háky nebo zavěšování se na kříž a podobně; Klesse, 1999). Výsledkem je eklektická směs motivů, vzorů a rituálů přejatých z nejrůznějších světových kultur – od indiánských kmenů po obyvatele Polynésie nebo Melanésie⁶ (Atkinson & Young, 2001). Zapojují se ale i některé praktiky známé z evropského středověku (např. flagellantství; Klesse, 1999) nebo se vyvíjejí zcela nové rituály (pohřbívání za živa neboli „graveing“ apod.; Lu, 2019). Velký důraz je kladen na důležitost rituálů v životě člověka a snahu o návrat rituálů zpátky do současné společnosti; samotné tělesné modifikace mohou sloužit k sebevyjádření, introspekci, k dosažení jiného stavu vědomí, mít léčivý a terapeutický potenciál nebo slouží jako přechodový rituál, značící určitý zlomový moment v životě jednotlivce (Klesse, 1999; Atkinson & Young, 2001; Horton, 2013).

Metodologie analýzy a povaha dat

Pro účely studie jsem zvolila analýzu metodou otevřeného kódování,⁷ která nejlépe odpovídala možnostem práce s dostupným datovým materiálem. Ten sestával z většího počtu (23) rozhovorů, které s CHVE provedli různí novináři během několika let existence Amenra a CoR. I přes poměrně velký počet analyzovaných rozhovorů a jejich několikaleté časové rozpětí vykazují výpovědi CHVE vysokou míru konzistence. V následné analýze proto budu kategorie vycházející ze studia teoretické literatury porovnávat se získanými kódy a vysvětlovat jejich specifickou funkci v rámci komplexní spirituality CHVE a kolektivu CoR. Analýze

⁶ Kterým se ve starší antropologické tradici obvykle přezdívalo neuctivým přídomkem „primitivní“, odtud emický termín „moderní primitivismus“. Viz Klesse (1999).

⁷ Jedná se o jeden ze základních způsobů induktivní analýzy narativních dat – vytvářela jsem kódy na základě opakujících se výpovědí o stejném tématu, hledala a analyzovala jejich vztahy (Babbie, 2007: 385).

transgresivního potenciálu tvorby Amenra potom vzhledem k jeho šíři věnuji ještě samostatnou kapitolu.

Analýza: Spiritualita

Alternativní spiritualita

Základním prvkem alternativní spirituality, který se promítá i do chápání CHVE, je důraz na *individualitu* a *individuální spirituální eklekticismus*. CHVE odmítá dělat „...stejnou chybu, co udělala všechna náboženství, a (...) konkretizovat [spiritualitu] do [podoby] Písma. Beru si to, co je pro mě užitečné, a pracuji s tím po svém“ (Marty, 2017). Zároveň souhlasí, že existuje jakési „správné jádro“ všech náboženství, které s CoR využívají a poznávají „...svým vlastním Srdcem a Rozumem“ (S., 2015). Toto „jádro“ ale není něčím zjevným, jeho charakter je ezoterický – nejen tajný, ale doslova (ontologicky) nepoznatelný. Hudba může být prostředkem k jeho „emanaci“ (jak ještě ukážu níže), řeč jako taková ale tyto zkušenosti nikdy neopíše:

Nemám žádné odpovědi, nikdo je nemá. (...) Můžeme [s kapelou] pouze dokumentovat naši cestu při hledání toho, co nemůže být nalezeno. (S., 2015)

Za hlavní inspirační zdroje označuje CHVE katolicismus a svobodné zednářství, podle potřeby ale Amenra začleňuje i jiné prvky z okulturního rezervoáru – původně egyptský sluneční bůh Ra se pro CoR stává abstrahovaným symbolem života, „bůh Slunce byl ‚počátkem‘ všeho a všech“ (S., 2015). Ve shodě s mnoha podobnými narativy alternativní spirituality věří v univerzální platnost a starobylost „jádra“ všech náboženství, přítomného už od „prvních dnů lidstva“; nazývá jej „Esencí, Pravdou... cestou k této Pravdě“ (Marty, 2017). Pravda jako taková je ale zároveň vždy čistě individuální (AMENRA Interview, 2014), protože ji jedinec může poznávat pouze skrze osobní cestu, hledání – a hlavně poznávání sebe samotného.

Od začátku bylo naším záměrem s alby *Mass* vymyslet platformu pro sebereflexi, vytvořit základnu pro introspekci; pro tu chvíli, kdy jste na kolenou a pokládáte otázky, které nemají odpovědi. Moment, kdy se stanete „náboženskými“. Právě hledání těchto odpovědí je tím, co je pro nás jako [lidský] druh velice cenné. (Dedman, 2017)

Amenra tak vlastně otevřeně touží suplovat to, co kdysi podle představ CHVE dělalo náboženství (křesťanství) a po čem podle něj zůstala v sekulární společnosti „prázdnota“:

Silně věřím, že [naše chápání hudby] je [cestou, jak vyplnit tuto prázdnotu]. Zavazuje vás k tomu, abyste byli pokorní, abyste byli sjednocení v okamžiku, minulost, přítomnost a budoucnost splývají v jedno. Zároveň

se ukazuje, že jsme pořád všichni navzájem propojení, ať chcete nebo ne. Víra nás spojuje. (Marty, 2017)

Právě důraz na kolektivní prožitek a hodnotu vzájemného sdílení ve spojení s pocity „rozplynutí se v okamžiku“, naprostého ponoření se do *flow*, je jedním ze zásadních momentů, které ve filozofii CHVE vyvažují osamělou představu individualismu – při poslechu jejich hudby mohou být lidé „sami společně“ (Interview: Colin H. van Eeckhout from Amenra, 2016).

„Temná“ alternativní spiritualita

Dalším zásadním tématem je pro CHVE i CoR představa *duality*, která je opět běžně sdílená v rámci „temné“ okultury; v jejich pojetí ale nabývá hluboce existenciální charakter, stává se dualitou *ontologickou*. Na obalu *Mass VI* je například reprezentovaná fotkou mrtvé labutě, protože „Z tohoto [mrtvého] zvířete vychází duální povaha životní síly...“ (Mazetto, 2017).



Obr. 2: Přebal posledního studiového alba Amenra *Mass VI*. „Posmrtná elegance“ labutě vyjadřuje duální ontologickou povahu existence.

„Temná“ část podstaty světa je ve tvorbě Amenra reprezentovaná hlavně vědomím o každodenní blízkosti smrti, o přítomnosti univerzální existenciální bolesti v životě každého jednotlivce. Na rozdíl od mnoha extrémních metalových kapel (Moberg, 2009) se ale snaží neustále zdůrazňovat také „světlou“ stránku lidské existence:

... [komunikace] temných témat nutně neznamená, že do nich lidi vtahujete hlouběji nebo je s sebou stahujete po sestupné spirále. Samozřejmě můžete

mít kapely, které hrají temnou hudbu a pracují s negativní energií, které vám vlastně dávají důvod cítit se, že život je marný a nestojí za to žít, ale já jsem rád, že jsem součástí té druhé strany škály. Jako člověku mi dává větší smysl použít umělecké médium ke tvoření, vytvoření něčeho krásného, dobrého, něčeho, co bude mít pro někoho význam pozitivním způsobem. (Brown, 2018)

Koncerty Amenra jsou proto koncipované jako svého druhu terapie, mají umožnit posluchačům i performerům dočasné překonání všeho smutku a duševní bolesti, dovést je až k očistné katarzi: „kážeme srdce, lásku a teplo pro každého, kdo zkrízí naši cestu a kdo to potřebuje...“ (AMENRA Interview, 2014). Ukazují cestu, nabízejí očistnou zkušenost, ale pracovat s nimi a využít je už musí každý sám. Důraz na seberozvoj je pro CHVE, Amenra i CoR dalším z opakujících se ústředních témat. Dědictví kultury hardcorové sXe scény sice ovlivnilo jejich „...morálku a pracovní etiku. Smysl a nezbytnost bratrství. Bytí rodinou“ (Marty, 2017), zároveň ale vyžaduje i jakousi formu oddanosti od svých fanoušků, přijetí jejich vize o duálním charakteru světa: „...Amenra je ten typ kapely, jejíž pochopení vyžaduje úsilí. Potřebujeme, aby do toho lidi skočili po hlavě, což jim umožní opravdu pochopit náš záměr“ (S., 2015). Jedině tak jim totiž mohou pomoci: „...jsme v tom všichni společně. A i když smutek a osobní bolest může nést pouze každý sám na vlastních ramenou, pomáhá vědět, že nejsi sám, kdo takové břemeno nese“ (Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016).



Obr. 3: Jedno z log Church of Ra. Vrána je opět symbolem duality existence – průvodcem mezi životem a smrtí; latinský nápis tvrdí, že „víra nás spojuje“.

Amenra tedy nepěstuje spiritualitu exkluzivistickou ve smyslu přechovávání exkluzivní ezoterické pravdy nebo pevné vnitřní hierarchizace komunity, spíše se jedná o komunikaci exkluzivního způsobu (terapeutického) seberozvoje, který – vycházející přitom opět z požadavků na demokratické vnitřní uspořádání CoR i celé scény kolem jejich tvorby – klade důraz i na ochotu vykonat *obět* ve prospěch celé skupiny: „je to o obětování a o tom být ochotný zůstat chvíli ve stínu, takže ostatní můžou jít dál“ (Westall, 2014). Vědomé potlačování vlastního ega a „macho“ přístupu mnoha rockových interpretů přejal CHVE z asketické tradice sXe, což se nejvýrazněji projevuje ve způsobu, jakým se chová na koncertech – běžně zpívá zády k publiku a snaží se na sebe strhávat co nejmíň pozornosti. Autenticita a upřímnost projevu i sdělení Amenra je pro CHVE naopak jednou z nevyšší ceněných hodnot (Brown, 2018); i upřímnost sama se tu stává jistým druhem obětiny, protože vystavuje umělce ohrožení výsměchu a dezinterpretace. Umožňuje ale terapeutický přesah k ostatním:

Pravdivá hudba je cítit až do morku kostí. V hudbě nemůžeš popřít nebo ignorovat skutečné emoce. (Amenra Interview, 2018)

Pro všechny zmírňujeme naši obranu a všechny pouštíme dovnitř [k sobě]. Nezajímá nás, že se tím děláme zranitelnými. (Chuter, 2014)

Analýza: Transgrese

Hudba

Hudební projev Amenra je transgresivní na více rovinách. Jednak už výše zmíněným důrazem na emocionalitu a vážnost, která je v rámci extrémního metalu výjimečná svým „odzbrojeným“ pojetím, hranice žánru ale překračuje i jejich snaha komunikovat spiritualitu už na úrovni skladby melodií a produkce koncertů. Střídání „akustických“, jemných pasáží s těžkými a naléhavými kytarovými plochami doprovázenými zpěvákovým „křikem“ samo o sobě odráží představu ontologické duality; na koncertech se pak odehrává komplexní a promyšlená performance s cílem zasáhnout každého jednotlivce:

Jestli chcete zavřít oči a jenom poslouchat naši hudbu, dobře. Jestli se chcete dívat na nás a na to, jak se ta energie sama projevuje, je to v pohodě. Pokud to nezabere, chceme, abyste se byli schopni najít v abstraktních pohybech nebo obrazech. Chceme být schopni dosáhnout cíle v podstatě všemi dostupnými prostředky. Proto máme všechno pod kontrolou a útočíme na všechny smysly naráz. (Driesche, n.d.)

Amenra ale zachází ještě dál a vedle snahy proměnit negativní emoce v lásku, pocit sounáležitosti, očisty či znovuzrození (S., 2015) se snaží i o přesah do úrovně bytostně spirituální: pocit „ztracení se v okamžiku“, který jsem jako jeden z důležitých faktorů jejich performance už zmiňovala výše a který je propojen s prožitkem, jenž CHVE někdy popisuje jako *divine* (tedy „božský“, „duchovní“), je možné „vyvolat“ či zpřítomnit právě živou hudbou:

...je to ve vytvoření simultánního brnění dolů po naší páteři, kolektivní husí kůže. Něčeho, co na nás dosahuje, zatímco přivoláváme nedosažitelné. (...) Věřím v neuchopitelnou intervenci božství [„ungraspable divine intervention“]. Čas od času. Například v naší hudbě. Nebo ve věcech, které vidím, že se kolem mě odehrávají. (Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016)

V tomto konkrétním okamžiku přestává být hudba pouhým sluchovým zážitkem, stává se něčím víc – proto CHVE věří, že „...hudba je tou nejpodobnější věcí k náboženství, k jaké se dnes můžete dostat...“ (Loud tv, 2017). Existuje ale i další způsob, jakým si lze navodit stav „ztracení se v okamžiku“, změny vědomí či transcendence: „...nesmírné množství [fyzické] bolesti“ (AMENRA Interview, 2014).

Bolest

Kdysi jsem věřil, že čím více fyzické bolesti bych snesl, tím méně Ran by přišlo na mé blízké. Čím více jsem trpěl, tím lepší to pak bylo pro všechny kolem mě. (AMENRA Interview, 2014)

Centrálním motivem života je pro CHVE bolest. Bolest duševní, existenciální, se kterou je třeba *bojovat*. Ačkoli v životě jako celku proti ní vyhrát nelze – smrt a zármutek nad ztrátou blízkých nás stejně nakonec doženou, ať chceme nebo ne – lze vyhrávat jednotlivé bitvy, lze se donekonečna očisťovat a znovuzrovnat, lze se naučit *růst skrze utrpení* (Morgensbesser, 2018). Základním „trikem“, který umožňuje pracovat s „...nejhorší bolest[í] ze všech, bolestí srdce, duše. Nebo mysli. Psychickou bolestí. Skrytou bolestí, která žije v každém z nás“ (AMENRA Interview, 2014), je nějakým způsobem ji *materializovat*, otevřeně vyjadřovat a sdílet, dát bolesti *hlas* (Brown, 2018), takže s ní mohou bojovat všichni společně – a přece každý sám:

Věřím, že na pódiu se mohu fyzicky stát něčí bolestí. Můžu být materializovanou bolestí, která v někom žije. Obět. Překonání té bolesti, společně na pódiu, živí ten proces „uzdravení“. (...) Živé koncerty opravdu jsou léčebným procesem. (...) Žal a smutek nelze sdílet s ostatními. Je to něco, na čem musíme pracovat my sami. Přesto skutečně věřím, že když jsem v tom upřímný a otevřený, stávají se lehčími [i pro ostatní]. (Morgensbesser, 2018)

Obět – či přímo sebeobětování – je pro CHVE prostředkem, jímž může porážet bolest a temnotu a pomáhat sobě i lidem na cestě ke světlu, katarzi a lásce. Mechanismus takové obětiny je přitom zcela fyzický, tělesný: CHVE se někdy na pódiu obětuje sám, vlastní tělo použije jako nástroj, prostředek k boji a bitevních pole zároven. Zavěsí se na háky a s rozpraženými rukama se v poloze trpícího Krista nechá vytáhnout nad pódium (Morales, 2013), nebo si do zad nechá na háky zavěsit kameny, jejichž materiální břímě pak může jedno po druhém během koncertu odhazovat (AB – Ancienne Belgique, n.d.):

Je to můj rituál. Můj přechodový rituál. Jsme v tom všichni společně. Stal jsem se viditelnou vnitřní bolestí lidí. (...) Tu noc jsem nezapálil svíčku, obětoval jsem vlastní krev za svoje blízké. (Marty, 2017)

Ačkoli ukazuje či zprostředkovává cestu všem posluchačům, stejně je jeho prožitek nakonec velmi osobní – obětuje se pro vlastní blízké lidi, ty živé i ty mrtvé. Vztah CHVE ke smrti je proto také protikladný. Na jednu stranu je smrt tím, co do života vnáší bolest (sám říká, že na začátku jeho cesty byla smrt šesti příbuzných v jediném roce – včetně jeho otce a kmotra; Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016), na stranu druhou ale příchod smrti znamená také konec utrpení, „...odpočinek. Je to exil do jiného světa“ (Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016). Proto také CHVE tolik lpí na potřebě obětního rituálu:

Na začátku jsem všude viděl znamení. Mák, oblíbená květina mého otce, se objevila uprostřed ničeho. Zrovna když jsem to potřeboval. A další věci, jako slunce, co prorazí skrze temné mraky v ten nejlepší možný čas. (...) V hudbě je to vytvoření kolektivního mrazení (...) během přivolávání nedosažitelného (...). Mám pocit, jako bych měl celou armádu lidí, kteří na mě shora dohlížejí. (...) Stále čas od času pro tu nebeskou armádu obětují (...). Jen aby věděli, že je pořád respektuji. Stejně jako čas od času obětují krev pro svoje blízké, kteří jsou stále tady, se mnou v tomto životě. Takhle já komunikuji. To je to, čemu věřím. (Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016)

Smrt a bolest tak jsou pro CHVE, Amenra i CoR zásadním tematickým pohonem inspirace; CHVE jde ale dál a chápe komunikaci těchto témat i vlastní tvorbu, která nabízí cestu k jejich překonání, jako *poslání*, jakési osudové předurčení – odůvodnění své vlastní existence (Bacon, 2017). Proto také klade tak silný důraz na sounáležitost (S., 2015), potřebu rodiny a bratrství: „...smrt by tě měla pohánět stejně jako život. Pro naši [lidskou] existenci jsou stejně důležité“ (Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra, 2016).

Tělesné modifikace

Extrémní rituály a vůbec potřeba návratu ritualizace, spirituality a „tělesnosti“ (tělesného prožívání) do života lidí v současné euro-americké společnosti je jednou ze základních myšlenek sdílených v rámci moderního primitivismu (Horton, 2013). „Tělesný“ rituál může sloužit jako prostředek k transcenci, další důležitou rovínou je ale také aspekt osobního růstu či *seberozvoje* (Atkinson & Young, 2001). Důraz na neustálý růst skrze prožívané utrpení (AMENRA Interview, 2014) ve spojení s pravidelnou introspekcí a apelem na čest a upřímnost jsou pro spiritualitu CHVE zcela klíčové; proto je pro něj důležitá i materializace průběhu jeho osobní cesty. Jizvy po tělesných modifikacích, tetování a jednotlivá alba tedy chápe jako svého druhu deníky, připomínky minulosti a překonaných utrpení (Morgenbesser, 2018). Díky nim se může posouvat osobně i profesně dál a nacházet pro osobní rozvoj a hudební vyjádření nové možnosti, může dále překračovat hranice, které si dříve sám vytýčil.

Potřeba rituálů, konkrétně *přechodových* rituálů jako opěrných bodů v životě, je výrazná i v myšlení tatéra a nyní také režiséra artového BDSM porna Little Swastiky, který s CoR i CHVE občas spolupracuje (v současnosti používá ženskou genderovou identitu a říká si Lily Lu). Výsledkem mé starší (nepublikované) analýzy⁸ Lilyina chápání extrémních rituálů bylo zjištění, že je používá jako techniky, které slouží ke kontrolovanému překonávání existenciální nejistoty. Umožňují jí opakovaně získávat nebývale silné, subjektivně významné a transformativní zkušenosti, ze kterých pak utváří pocit skutečné kontroly nad vlastním životem a životním „osudem“. Více než strach ze samotné existenciální nejistoty ale CHVE akcentuje spíše *přijetí* nekontrolovatelného charakteru bolesti (ve všech jejích podobách), s nímž se vyrovnává skrze její materializaci a kontrolované terapeutické překonávání – dočasné porážení „nepřítele“:

Bolest je něco, co lidé nikdy neovládnou. Můžete ji potlačovat sedativy atd., ale ona vždycky vyhraje, pokud její měřítko překročí vaše možnosti, jak se s ní vyrovnávat. Nemoc, rakovina, bolest má vždycky poslední slovo. (...) Necítím touhu ji kontrolovat. (...) Je součástí příběhu, který vyprávíme. (...) Používáme svá těla k práci s touto bolestí. (Morgenbesser, 2018)

„Odhalení“ se přímému působení bolesti během extrémního rituálu, odevzdání sebekontroly do rukou těch, kteří zapichují háky do těla a pomalu vytahují lano, vyžaduje po všech zúčastněných oddanost a hlubokou důvěru – jak tvrdí existenciální antropologové Alaszewski a Coxon (2009: 204): „důvěra činí nejistotu neviditelnou skrze akt víry.“ Paralela tohoto mechanismu s požadavkem Amenra na důvěru a určitou oddanost jejich posluchačů, které jsou nezbytnou podmínkou k dosažení dočasné očisty od bolesti, kterou společně během koncertu překonávají díky hudbě a někdy i fyzickému utrpení CHVE (Bacon, 2017), je myslím více než zřejmá. Kolem Amenra a CoR se tak utváří jakýsi „kult“, posluchači si na sebe tetují jejich symboly a různými způsoby dávají najevo svoji důvěru v jejich tvorbu a vizi (Brown, 2018).

⁸ Jednalo se o seminární práci „Extrémní rituály jako techniky kontrolované nejistoty“, vypracovanou v rámci kurzu „Antropologie utrpení, nemoci a nejistoty“ na jaře 2019.



Obr. 4: Ukázka tetování posluchačky Amenra. Logo zvané tripod je vytvořené ze tří vraních pařátů, symbolizujících tři původní zakladatele skupiny.

Díky spolupráci s Little Swastikou se pak do průběhu koncertu mohli s vlastním tělesným prožitkem bolesti zapojit i sami fanoušci:

...tři lidé měli společný zádový piece [tetování], kde kdybyste dali jejich záda dohromady, vytvoří to symbol Amenra jako puzzle, který byl dokončený na pódiu. V klidných pasážích naší hudby jsi slyšel bzukot tetovacích strojků, a to je ten zvuk bolesti, obětování něčeho ze sebe, co se [k naší hudbě] perfektně hodí. (Helyes, 2017)

Swastika se zúčastnil i dalších akcí CHVE, sám se například zavěsil na háky během akustického koncertu sólového projektu CHVE v roce 2016 (Zandi2, 2016); není však samozřejmě jediným představitelem scény extrémních modifikací a myšlenek moderního primitivismu, který kdy s CHVE či Amenra na extrémních rituálech spolupracoval (Helyes, 2017).



Obr. 5: *Tetování symbolu tripod jako jeden z výstupů společného projektu Amenra a Little Swastiky z roku 2015.*

Závěr

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že způsob vyjádření a komunikace spirituality CHVE, Amenra i CoR je velmi komplexní a probíhá na mnoha rovinách. Spiritualita CHVE přitom působí konzistentně a autenticky, alespoň pokud lze usuzovat z jeho výpovědí, které čerpají sílu z ochoty vystavit se nejistotě a nebezpečí plynoucímu z odhalení vlastních slabin a vyrovnávání se s osobní bolestí. CHVE i CoR tak tvoří vlastní specifický mýtus čerpající hlavně z motivů okultury (a především „temné“ okultury) – zdůrazňují individuální spirituální eklekticismus, seberozvoj a ontologickou dualitu existence, ale nabízí i konkrétní způsoby praxe, které těmto narativům odpovídají. Posluchačům se snaží zprostředkovat terapeutický účinek sdílení bolesti a jejího překonávání během koncertu, stejně jako možnost se dotknout čehosi božského a nepoznatelného, co navozují prostřednictvím emočně vyčerpávající hudby.

Narativ věčného boje mezi světlem a temnotou CHVE využívá v praxi oběti a sebeobětování k pomoci sobě a svým nejbližším, zároveň se ale snaží ukazovat cestu ke „světlu“ i širšímu okruhu příznivců a posluchačů. Praxe askeze a potlačení sebe sama ve prospěch skupiny je motiv přenesený do extrémního metalu z hardcorové sXe scény, konkrétní extrémní rituály – tetování a hlavně zavěšování se na háky a obětování krve – CHVE přešel ze scény spirituálně pojatých tělesných modifikací a myšlenek tzv. moderního primitivismu. Transgresi tak ve tvorbě Amenra najdeme jednak na úrovni fyzické, v uplatnění tělesných modifikací i ve snaze hudbou a vizuály zasáhnout všechny smysly zaráz a navodit pocity brnění v páteři a „ztracení se v okamžiku“. Přesah na úrovni emocionální spočívá v množství a otevřenosti emocí sdělovaných zpěvem i hudbou. Amenra však transcenduje i samotný hudební projev, když se snaží během koncertů zpřítomnit či vyvolat spirituální dimenzi „božského a nedosažitelného“, a přesahuje také kulturní hranice extrémního metalu zapojováním zmíněných motivů a praxí z jiných scén či kolaborací s různými typy umělců.

Myslím si proto, že ačkoli se v rámci alternativní spirituality objevují a mizí nekonečně rozmanité varianty sociálních struktur a forem, které mnohdy nemají dlouhou životnost, CoR má určité předpoklady k tomu, aby se jejich (byť okrajová) vize díky pevnému jádru stoupenců a apelu na otevřenost nad rámec jednotlivých scén dále přenášela a rozvíjela.

Bibliografie:

Datové zdroje:

- 2andi2. (20.9.2016). CHVE / LITTLE SWASTIKA • Austria Ritual • Between, Bregenz • January 23rd 2016. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.youtube.com/watch?v=z9F4QK9LRMk&t=2008s>.
- AB – Ancienne Belgique (n.d.). Amenra Live at AB – Ancienne Belgique. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.youtube.com/watch?v=uZrFKD0553g&t=4132s>.
- AMENRA Interview (2014). (17.1.2014). Falling Down Zine. Nalezeno [29.9.2019] na <http://fallingdownzine.blogspot.com/2014/02/amenra-interview-2014.html>.
- Appleford, S. (20.12.2017). How post-metal ritualists Amenra are pushing fans, themselves to the edge. *Revolver*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.revolvermag.com/music/how-post-metal-ritualists-amenra-are-pushing-fans-themselves-edge>.
- Bacon, M. (3.8.2017). Healing, living and sharing an interview With Colin from Amenra. *Toilet ov Hell*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://toiletovhell.com/healing-living-and-sharing-an-interview-with-colin-from-amenra/>.
- Brown, L. (16.1.2018). The Abyss Stares Back... Smiling: Amenra Interviewed. *The Quietus*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://thequietus.com/articles/23862-amenra-interview>.
- Dedman, R. (16.10.2017). AMENRA – MASS VI: Album Stream. *The Independent*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/music/features/amenra-mass-vi-album-stream-a8002161.html>.
- Driesche, S. van den (n.d.). (((O))) : INTERVIEW: AMENRA. *Ech(((o)))es and dust*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.echoesanddust.com/2014/04/interview-amenra/>.

- Helyes, P. (24.10.2017). INTERVIEW: Colin H. Van Eeckhout – Amenra. *Distorted Sound*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://distortedsoundmag.com/interview-colin-h-van-eeckhout-amenra/>.
- Hill, M. (19.10.2017). Rituals of doom: Inside Amenra's singular vision of religion, modern society. *Revolver*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.revolvermag.com/music/rituals-doom-inside-amenras-singular-vision-religion-modern-society>.
- Chuter, J. (7.5.2014). Interview: Amenra. *Attn:Magazine*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.attnmagazine.co.uk/features/8141>.
- CHVE – Colin H Van Eeckhout. (n.d.). Nalezeno [29.9.2019] na https://www.facebook.com/pg/chveh/about/?ref=page_internal.
- Interview – Colin H van Eeckhout – Amenra (1.4.2016). Nalezeno [29.9.2019] na <http://acourseindying.com/interview-colin-h-van-eeckhout-amenra/>.
- Interview: Colin H. van Eeckhout from Amenra (18.5.2016). *Arctic Drones*. Nalezeno [29.9.2019] na <http://arcticdrones.com/interviews/amenra/>.
- Loud tv (15.10.2017). New video interview with Colin from AMENRA for Mass VI. Nalezeno [29.9.2019] na https://www.youtube.com/watch?v=5TR_Gj0N6A.
- Lu, L. (19.3.2019). BURIED ALIVE – the human grave ritual – shaman death experience. Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.youtube.com/watch?v=Ggnr5f46xNU&t=1020s>.
- Marty, C. (2.12.2017). Amenra “A true scream should hurt.” (Exclusive Interview). *Rreverb*. Nalezeno [29.9.2019] na <http://rreverb.com/amenra-exclusive-interview/>.
- Marty, C. (2.12.2017). Amenra “A true...”. *Rreverb*. Nalezeno [29.9.2019] na <http://rreverb.com/amenra-exclusive-interview/>.
- Mazetto, L. (20.10.2017). Cvlt nation interviews Amenra. *Cvlt Nation*. Nalezeno [29.9.2019] na <https://cvltnation.com/cvlt-nation-interviews-amenra/>.
- Morales, A. A. (6.12.2013). Amenra 23.10 (Live). Nalezeno [29.9.2019] na <https://www.youtube.com/watch?v=wNuoQO276yE&t=181s>.
- Morgenbesser, M. M. (18.1.2018). Colin H. van Eeckhout, Amenra. (ENG). Nalezeno [29.9.2019] na <https://fragmente-deutschland.com/gespraeche-beitraege/2018/1/16/colin-h-van-eeckhout-amenra>.
- S., Gina (3.6.2015). Colin H. Van Eeckhout (AMENRA): Life itself needs no true explanation. *Metalfan*. Nalezeno [29.9.2019] na <http://www.metalfan.ro/en/interviuri/colin-h-van-eeckhout-amenra-life-itself-needs-no-true-explanation-5949.html>.
- Westall, G. (9.5.2014). AMENRA: The Forefather Of The Church Of Ra Colin H Van Eeckhout Answers Glen Westall's Intriguing Questions. *The Sleeping Shaman*. Nalezeno [29.9.2019] na <http://www.thesleepingshaman.com/interviews/a-f/amenra-the-forefather-of-the-church-of-ra-colin-h-van-eeckhout-answers-glen-westalls-intriguing-questions/>.

Sekundární literatura:

- Alaszewski, A. & Coxon, K. (2009). Uncertainty in Everyday Life: Risk, Worry and Trust. *Health, Risk & Society*, 11(3), 201–207.
- Atkinson, M. & Young, K. (2001). Flesh Journeys: Neo Primitives and the Contemporary Rediscovery of Radical Body Modification. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 22: 117–146.
- Babbie, E. (2007). *The Practice of Social Research* (11th edition). Belmont: Thomson Wadsworth.
- Granholm, K. (2013). Ritual Black Metal: Popular Music as Occult Mediation and Practice. *Correspondences*, 1(1), 5–33.
- Hanegraaff, W. J. (1996). *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*. Leiden – New York – Koln: Brill.

- Horton, A. D. (2013). Flesh Hook Pulling: Motivations and Meaning-Making From the "Body Side" of Life. *Deviant Behavior*, 34: 115–134.
- Klesse, C. (1999). "Modern Primitivism": Non-Mainstream Body Modification and Racialized Representation. *Body & Society*, 5(2–3), 15–38.
- Kuhn, G. (Ed.), (2010). *Sober Living for the Revolution: Hardcore Punk, Straight Edge, and Radical Politics*. Oakland: PM Press.
- Lane, D. C. (2017). Understanding Body Modification: A Process-Based Framework. *Sociology Compass*, 11(7), 1–15.
- Moberg, M. (2009). Popular Culture and the 'Darker Side' of Alternative Spirituality: The Case of Metal Music. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis: Postmodern Spirituality*, 21, 110–128.
- Partridge, C. H. (2004). *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture* (Volume 1). London – New York: T&T Clark International.
- Partridge, C. H. (2005). *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture* (Volume 2). London – New York: T&T Clark International.

Seznam vyobrazení:

- Obr. 1: *Colin Hector van Eeckhout*. Nalezeno [11.5.2020] na <https://fragmente-deutschland.com/gespraech-beitraege/2018/1/16/colin-h-van-eeckhout-amenra>.
- Obr. 2: *Přebal posledního studiového alba Amenra Mass VI. „Posmrtná elegance“ labuť vyjadřuje duální ontologickou povahu existence*. Nalezeno [11.5.2020] na <https://metalitalia.com/album/amenra-mass-vi/>.
- Obr. 3: *Jedno z log Church of Ra. Vrána je opět symbolem duality existence – průvodcem mezi životem a smrtí; latinský nápis tvrdí, že „víra nás spojuje“*. Nalezeno [11.5.2020] na <http://dinintunerec.com/2019/11/14/amenra-ylva-e-l-r-gig/>.
- Obr. 4: *Ukázka tetování posluchačky Amenra. Logo zvané tripod je vytvořené ze tří vraních pařátů, symbolizujících tři původní zakladatele skupiny*. Nalezeno [11.5.2020] na <https://www.facebook.com/deceased.canvas/photos/pcb.1175469115889884/1175468759223253/?type=3&theater>.
- Obr. 5: *Tetování symbolu tripod jako jeden z výstupů společného projektu Amenra a Little Swastiky z roku 2015*. Nalezeno [11.5.2020] na <https://www.facebook.com/groups/ChurchofRaWorldwide>.